

Наталія СТАХОВА

*к.е.н., доцент Західноукраїнського
національного університету*

Станіслав ПЕТРИШИН

*студент Західноукраїнського
національного університету*

Вікторія КОВБАСОВСЬКА

*студентка Західноукраїнського
національного університету*

МОЛДОВА НА ШЛЯХУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: БАР'ЄРИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

На сучасному етапі розвитку Республіка Молдова має три основні проблеми, що прямо та опосередковано впливають на процеси вступу Молдови до ЄС, а саме політична різновекторність; проблема з регулюванням ситуації в Придністров'ї та висока залежність від іноземних енергетичних ресурсів. Зі здобуттям незалежності у країні переважають настрої щодо приєднання до Румунії, проте одночасно відбулися зіткнення з озброєними сепаратистськими рухами в Гагаузії та Придністров'я і після врегулювання ситуації даний вектор був замінений на майбутню євроінтеграцію. Молдова, в контексті своєї органічної потреби в стабільності і відновленні функціональності здійснення конституційних повноважень органами правопорядку як зовні, так і особливо всередині країни, на всій її території, може і повинна скористатися можливістю асоціації з ЄС, як міжнародним політичним блоком, сформованим навколо соціальних, економічних і політичних цінностей, здатним запропонувати більшу вагу політичних переваг по відношенню до безпекових ризиків для Республіки Молдова, з метою вирішення найбільш серйозних безпекових проблем, з якими вона стикається впродовж всього часу свого існування в якості незалежної держави [3]. Щодо безпекової ситуації, то багато молдовських дослідників вважають процес євроінтеграції єдиним правильним рішенням для майбутнього об'єднання територій, тому що події 1990-х років показали, що в цілому, територіальний конфлікт демонструє процес міжнародного врегулювання конфліктів, який лише на перший погляд відбувається відповідно до одностайно встановлених правових рамок, визнаних міжнародною спільнотою [4].

Важливою причиною росту популярності вступу до ЄС в Молдові є доступ до інвестицій на грантів для покращення рівня життя населення, проте варто сказати що молдовська економіка не є потужною. Більш як 72% господарського комплексу Молдови займає виробнича сфера, включаючи сільське господарство

та інші пов'язані з нею галузі. Понад половина національного доходу Молдови генерується сільським господарством, а більше 45% продукції промисловості становить переробна сфера АПК. Виноградарство і садівництво є провідними галузями землеробства, при цьому Молдова є одним з провідних виробників винограду у східній Європі за площею виноградників, валовим збором та експортом продукції. Через війну в Україні Молдова зіткнулася з економічною та енергетичною кризою і була змушена прийняти значну кількість українських біженців. Республіка Молдова серйозно постраждала від російського вторгнення в Україну. Згідно з даними Національного банку Молдови, інфляція зросла з 18,52% у лютому до 33,55% у серпні 2022 року. Як наслідок, ВВП Молдови за січень-березень 2022 року склав у поточних цінах 56,3 млрд. лей (близько 2,9 млрд. дол. США), збільшившись порівняно з аналогічним періодом 2021 роком на 1,1%. До війни Молдова експортувала близько 8% своїх товарів на ринок РФ, але значна частка припадала на фрукти та овочі. Наприклад, близько 90% виробництва яблук йшло на російський ринок. Тепер, після нового фруктово-овочевого ембарго, запровадженого державою-агресором 15 серпня 2022 року проти Молдови, за винятком сепаратистського Придністровського регіону, Брюссель вже збільшив квоти на молдовські фрукти і запропонував нульове мито для них. Вторгнення в Україну прискорило зближення Молдови з Європейським Союзом. Брюссель усвідомив, що країни східного сусідства ЄС, такі як Молдова, Україна і Грузія, не мають шансів залишитися у вільному світі, якщо вони не будуть інтегровані в ЄС. [1]

З історії розвитку відносин між ЄС та Республікою Молдова має довгу історію, починаючи з 1994 року із заключенням Угоди про партнерство та співробітництво, вже з 2014 року двосторонні відносини базуються на Угоді про асоціацію між ЄС та Молдовою. Одним з головних зобов'язань Молдови в рамках угоди є реформування її політичної системи, щоб забезпечити демократичні принципи та права людини. Щодо успішності впровадження, то дослідження вважають, що зусилля Республіки Молдови в європейській інтеграції, однаково залежить від таких факторів, як ступінь наближення законодавства Республіки Молдова, а також узгодженість дії молдавської влади на політичному рівні та волі, яка доведеться в продовженні процесу демократизації суспільства [2].

3 березня 2022 р. Україна, Республіка Молдова та Грузія подала заяву про приєднання до ЄС про те, щоб стати країнами-кандидатами до ЄС та отримала першу анкету, тому країна вступила в нову еру остаточного вступу до ЄС, він повинен відповідати певним правилам, щоб усі 27 країн -членів Європейського Союзу одноголосно прийняли прохання Республіки Молдови для вступу до ЄС. Щодо перспектив Східного партнерства в умовах війни в Україні та актуальної міжнародної ситуації, вони не є складними для прогнозування [6]. 17 червня 2022 р. Європейська комісія винесла свою думку про прохання про вступ до ЄС. У

контексті, 23 червня 2022 року, Європейська рада надала Республіці Молдова статус країни - кандидата. Рада вирішить на наступних етапах, як тільки Республіка Молдова виконує умови, представлені на думку Європейської комісії щодо її прохання про вступ до ЄС, це не означає, що країна незабаром стане членом ЄС, але вперше європейська перспектива стає офіційно закріпленою, потрібно використовувати всі можливості і прискорити до ЄС. У липні Європейський Союз створив у Кишеневі Центр підтримки внутрішньої безпеки та управління кордоном Республіки Молдова. Центр координується делегацією Європейського Союзу в Республіці Молдова у відповідь на збройну агресію РФ проти України [3]. Зараз процес виконання реформ і вимог від Європейського Союзу є на даний час з проєвропейським урядом та внутрішньою підтримкою європейського курсу має сприятливі умови для реалізації [5]. Як країна-кандидат в члени ЄС, Молдова прагне досягти такого стану, коли вона відповідатиме всім необхідним критеріям для приєднання до ЄС. Тому, процес приєднання до ЄС є довгим та складним, і Молдова повинна реалістично підходити до цього завдання та продовжувати роботу над виконанням необхідних реформ.

Якщо прогнозувати лише основні видимі переваги від вступу до ЄС, то на державу очікується в першу чергу вирішення питання з Придністров'ям та усунення негативного впливу на внутрішню ситуацію з боку великих держав, що використовували б його для власних цілей; участь в інвестиційних програмах, які сприятимуть розвитку господарського комплексу країни, а також підвищенню конкурентоспроможності на міжнародному ринку, створенням нової моделі економіки під наглядом найсильніших європейських держав і також майбутня стабілізація валютного ринку через взаємодію з європейською системою центральних банків, можливе впровадження євро замість молдовського лея, проте існують і ризики, зокрема і неможливість оперативного регулювання ситуації центральним банком при економічних кризах та висока залежність від регулятора у вигляді ЄЦБ. Контроль за митом та торгівлею буде здійснюватися за європейськими стандартами, що забезпечить відкритість та прозорість відносно експорту-імпорту продукції. Крім того, Європейський союз встановив систему захисту географічних назв та походження продуктів, що також є формою європейського поділу праці. Ця система допомагає зберегти традиційні продукти та підтримує економіку регіонів, де вони виробляються. Наприклад, італійський пармський сир, французьке шампанське та іспанський хамон. Якщо говорити про Молдову, то з урахуванням її природних та культурних особливостей, країна може спеціалізуватися на таких галузях та продуктах, як виноробство: Молдова має багату історію виробництва вина та ідеальні кліматичні умови для вирощування винограду. Виноробство може стати ключовою галуззю економіки країни та привести до підвищення якості вин, що можуть бути конкурентними на

європейському ринку, а також запатентувати власні марки сортів вина і захистити їх від фальсифікації на міжнародному просторі.

Отже, інтеграція Республіки Молдова до ЄС є необхідним для збереження незалежності, вторгнення в Грузію, а потім і в Україну державою-агресора показали, що малі країни Східної Європи перебувають під постійною загрозою і лише успішна інтеграція в ЄС, а можливо і в подальшому НАТО, може виступати гарантом національної безпеки та незалежності, а квазідержавне утворення в Придністров'ї з незначним контингентом російської армії може відігравати роль дестабілізатора внутрішньої політичної ситуації та виступати національною загрозою, в процесі інтеграції ЄС повинен допомогти вирішити це питання і допомогти відновити територіальну цілісність країни. Утвердження енергетичної незалежності, через диверсифікацію постачальників енергоресурсів за допомоги ЄС створить не лише підґрунтя для економічної стабільності, але й зменшить небажаний іноземний вплив. Дотримання прав людини, боротьба з корупцією та політична стабільність – це важливі критерії, які необхідні для європейської інтеграції, саме прогрес у цих напрямках може допомогти рухатися в напрямку вступу до ЄС, оскільки держава має всі можливості для повноцінного членства в ЄС.

Список використаних джерел:

1. *ALCAZ A. Corupția și nivelul de trai în țările Uniunii Europene și Republica Moldova în perioada 2012 – 2021.* 2022. URL: Режим доступу до ресурсу: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-371-374_1.pdf.
2. *BARCUȚA A. Realizările și obstacolele în acordul de asociere UE-Moldova și ZLSAC.* 2022. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-338-342.pdf.
3. *BENCHEC M. Impactul războiului ruso-ucrainean asupra securității Republicii Moldova.* 2023. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/224-229_17.pdf.
4. *BORȘ V. Impactul conflictului transnistrean asupra aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană.* 2022. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-89-100.pdf.
5. *ȚĂU N. Impactul Brexit asupra relațiilor Republicii Moldova cu UE.* 2022. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/132-138_12.pdf.
6. *Економіка та бізнес-клімат Республіки Молдова. Посольство України в Республіці Молдова.* 2022. URL: <https://moldova.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/137-ukrainsko-moldovskoje-torgovo-ekonomicheskoje-sotrudnichestvo/ekonomika-ta-biznes-klimat-respubliki-moldova>.